

Miroslav Bertoša

„GUŽVA ZA MENE POČINJE, NADAM SE
DA ĆU SE MOĆI IZVUĆI ČITAVE KOŽE“
Neka pisma Petra Strčića iz Rijeke (1969. – 1972.)
i Zagreba (1985.)

Prof. emeritus Miroslav Bertoša, član suradnik HAZU
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
voditelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti
u Rijeci
Ružičeva 5, HR – 51000 Rijeka
bertos@hazu.hr

DOI: 10.21857/yvjrdeidny
Stručni članak
Primljeno: 16. 10. 2020.
Prihvaćeno: 24. 3. 2021.

Objavljena pisma koja mi je slao Petar Strčić (1936. – 2019.) u godinama dok je bio asistent u Sjeverojadranskom institutu JAZU u Rijeci dio su opširne korespondencije koju, nažalost, nisam sačuvao. Pisma nastala u razdoblju 1969. – 1972. odnose se na njegov rad u Sjeverojadranskom institutu (iako je u tom razdoblju ustanova mijenjala ime), a dva pisma poslana 1985. pripadaju razdoblju njegova djelovanja u Zagrebu. Pisma se donose u izvornom obliku, bez ispravljanja tiskanih i gramatičkih pogrešaka. Strčić ih je pisao na brzinu kako bi (oba)vijest što prije stigla primatelju.

Ključne riječi: Petar Strčić; Sjeverojadranski institut JAZU; pisma (1969. – 1972.; 1985.); djelatnici.

Nakon što je 1969. na Pedagoškoj akademiji u Puli ukinuta povijesna grupa predmeta, moje novo radno mjesto (punoga naslova) postao je *Sjeverojadranski¹ institut za etničke odnose, historiju i ekonomiju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, odnosno njegova *Radna jedinica u Puli*. Ova potonja osnovana je u okviru nastojanja tadašnjih lokalnih vlasti da i Pula postane središte humanističkoga znanstvenog rada u sklopu Akademijinih dislociranih ustanova. Prvi djelatnici pulske Radne jedinice bili smo profesor Slavko Zlatić, muzikolog, i ja, strukom

¹ Iako novije leksičko-tvorbene promjene daju prednost obliku *Sjevernojadranski*, u tekstu navodim oblik koji se tada rabio.

povjesničar. Dvaput mjesečno, rjeđe jednom tjedno, odlazili smo u Rijeku na radne dogovore, stručne sjednice ili „sastanke radne zajednice“, autobusom ili Zlatičevim *fićom*, kako bismo sudjelovali u raspravama o dovršenim rukopisima, planovima i programima, ali i osobnim prepirkama oko njihova izvršavanja. Djelatnici Sjeverojadranskog instituta bili su različiti po dobi, po društvenoj sredini iz koje su potekli, po iskustvu, po struci, po pogledima na život, različiti po mentalitetima i svjetonazorima..., pa su prijepori i prepirke, neslaganja i nepopustljivosti ponekad poprimale oštre i neugodne tonove. Takvo se institutsko ozračje donekle nazire i u Strčićevim pismima.

U odlomku članka prigodom sedamdesetog rođendana Petra Strčića svoja sam sjećanja na razdoblje konca 60-ih i početka 70-ih nazvao „jazuovskim“ i „sjeverojadranskim“ i sažeo ovim riječima:

„Više od četiri desetljeća doživljavao sam ga kao prijatelja/suputnika u vremenu i nevremenu u kojemu smo živjeli, kao istraživača/orača na zajedničkoj historiografskoj njivi, kao kolegu s posla (u Sjevernojadranskom institutu za etničke odnose, historiju i ekonomiju/Centru/Zavodu/JAZU u Rijeci), kao sugovornika na skupovima, predavača na fakultetskim katedrama, pisca tekstova u zajedničkim časopisima, bilo na lokalnoj, državnoj ili međunarodnoj razini... Interesni su nas sadržaji poticali na suradnju, znanstvena nas je znatiželja i odanost zanatu povjesničara uvijek iznova zbližavala, a osobni afiniteti – oni historiografski kao i oni koji predstavljaju dio dramatičnih mijena svakodnevice – od generacijskih istomišljenika pretvarali u trenutne neistomišljenike, da bi nas potom (kad bi se raščistila paluba nesporazuma!) opet mnogi tematski iskoraci vodili prema našim neizbježno istovjetnim ili vrlo sličnim usmjerenjima. To se trajanje, ta zajednička opstojnost u vremenu nastavljala i dalje...“²

Dopisivanje koje sam desetljećima – sve do elektroničkog doba *mail*-ova, *SMS*-ova, *WhatsApp*-ova i dr. – vodio s mnogobrojnim prijateljima, znancima, znatiželjnicima i uglednicima zbog moje se nebrige nije očuvalo. Možda je i nemoguće šezdeset ili sedamdeset godina, uz mnogobrojne obveze, uredno pohranjivati pisma, nekadašnje dopisnice, razglednice i telegrame u fascikle ili noviju elektroničku poštu na *CD*-e ili *stickove*, jer primljene i poslane poruke vrlo brzo odigraju svoju ulogu i nestaju iz središta pozornosti. Mnoga sam pisma gurao u ladice, među stranice knjiga, ostavljao negdje sa strane... pa se gotovo

² Miroslav Bertosa, „Od bodulske zavičajne odskočnice do historiografije sveopćega. Kroki-portret Petra Strčića, hrvatskoga povjesničara o 70. godini života“, *Časopis za povijest Zapadne Hrvatske*, vol. I., br. 1, Rijeka 2006., str. 45; isto, *Rijeka*, vol. XI., br. 2, Rijeka 2006., str. 45.

cijela moja korespondencija misteriozno izgubila. Privatna pisma iz prošloga stoljeća, katkad i vrlo opsežna, važno su svjedočanstvo o ondašnjem dobu i dopuna postojećim vrelima. U hrpama papira prekrivenih paučinom, prašinom, ponekom plijesni i tragovima moljaca jedva sam uspio pronaći ovih petnaest pisma koja mi je od srpnja 1969. do svibnja 1972. te 29 srpnja i 20. kolovoza 1985. slao Petar Strčić. Naša je korespondencija bila vrlo bogata, no ovo su tek njezini sitni ostaci. Pisma objelodanjena u ovome prilogu pokazuju koliko je život Petra Strčića bio dinamičan te društveno i stručno preokupiran već u razdoblju dok je bio asistent Sjeverojadranskog instituta, kada je započinjao i sve dublje ulazio u znanstvenoistraživački i stručno-publicistički rad. To je obilježje dolazilo do izražaja i kada je postao suradnik Centra za radnički pokret, kao i kasnije, kada se isticao radom i inovacijama na ravnateljskim mjestima, pretežito u arhivima, ali i kao profesor na fakultetima, kao redoviti član Akademije, napose kao voditelj Zavoda za povijesne i društvene znanosti u Rijeci. Oni koji su ga poznavali u svakodnevnom životu mogli su uočiti onu živost, živahnost i elan, onu spremnost za nadolazeće mijene i rizike, spretnost u komuniciranju..., uočljivu i u ovim velikom brzinom istipkanim pismima.

Petar Strčić bio je odlučna i čvrsta ličnost, spremna na dijalog sa suvremenicima različitih pogleda, pa su njegovi dogovori najčešće završavali prihvaćanjem, međusobnim uvažavanjem i postavljanjem temelja za suradnju. Mislim da mogu ustvrditi da su ga osobe njegova kruga, prijatelji i suradnici shvaćali i prihvaćali. Razumjeli su ga u njegovoj mentalnoj realnoj i metafizičkoj opstojnosti, pa su zato prihvaćali i ona njegova stajališta s kojima se nisu potpuno slagali. Razumjeli su njegove metamorfoze, neizbježne u vremenima koja su ostala iza nas i u kojima smo i sami proživljavali preobrazbe i svjetonazorske prilagodbe, uz nastojanje da nastale nedosljednosti uskladimo sa životom koji teče... U pismima koja nisam uspio pronaći, a kojih se živo sjećam, Petar Strčić otkriva i crte svoje duboke humanosti prema ljudima u nevolji i nesreći i spremnosti da im pomogne. Vjerujem da se toga sjećaju i oni kojima je izlazio ususret.

Kao vrstan – i iznimno plodan – povjesničar, istraživač, proučavatelj arhivskih fondova i ostavština dobro se snalazio u arhivima, arhivama i knjižnicama, a stečene je spoznaje umio pretočiti u znanstvene i publicističke tekstove. Strčić je posjedovao sposobnost prihvaćanja stvarnosti u njezinim preobrazbama, suživljavanja s vremenom u kojem je djelovao, istodobno se kloneći ekstrema – bilo ideoloških, nacionalnih/nacionalističkih, svjetonazornih ili stranačkih – pa je ostao u nekome svojem pomirljivom, ali ipak uvijek odlučnom, pogledu na

vrijeme u previranju primajući novosti s nekom njemu svojstvenom „bodulskom dosljednošću“, „bodulskom kritičnošću“, „bodulskim prihvaćanjem“ ili „bodulskim otklonom“... No svoje često isticano „bodulstvo“ nije poistovjećivao s etnokulturnim identitetom, s nekom isključivošću, već ga je doživljavao poput svojevrsnog mentalnog fatalizma... Katkad bi s puno ironije improvizirao pseudoetimološku konstrukciju svojega prezimena, ističući u šali kako *Strčić* potječe od *stercus*, što upućuje na *avarsko podrijetlo*! Kroz smijeh bi ustvrdio da možda pripada skupini etničkih *Avara*!

*

Na ovome mjestu objavljena pisma nisam ispravljao ni stilski dorađivao. Ostavio sam nesročnosti i nezgrapnosti kao svjedočanstvo o brzini kojom su pisma sastavljena. Strčiću je bilo najvažnije što prije poslati poruku, kao što sam i ja to činio u svojim odgovorima. (Ako postoje u Strčićevoj ostavštini, i moja su puna stilskih nezgrapnosti i tipfelera.) Promatrana današnjom optikom, Strčićeva su pisma nalik na opsežne SMS poruke. Jer Strčić je tada bio – i do konca života ostao – vrlo angažiran u raznim inicijativama i pothvatima. Pisma je na brzinu nabacivao na pisacem stroju kako bi mi što prije poslao informaciju, neki važan ili zanimljiv podatak, prijedlog za zajednički dogovor i dr. Naša korespondencija događala se u vrijeme kada nisu postojali mobiteli, a ja primjerice tada nisam imao ni kućni telefon.

Pisma su ne samo osebujni *ego-dokumenti* već i svjedočanstva o protagonistima korespondencije, o sredini u kojoj djeluju, o problemima o kojima iznose svoja mišljenja i stajališta. Pisma akademika Petra Strčića, napisana u njegovim mlađim asistentskim danima, prepuštam uvidu javnosti.

Rijeka, 18. VII. 1969.

Dragi profesore,

Nadam se da ste svršili ono za Šidaka³ i poslali mu?

Hvala Vam lijepo što ste [se] zaista potrudili da ovaj vrag od tekstova ispadne kako treba. Da tek vidite što sam vratio! Sumrak. Autor „Opustjelog ognjišta“ je direktor Osnovne škole! Kada sam pročitao dao sam ženi⁴ da pogleda; samo što nije pala u nesvijest: da ogromna većina njenih đaka bolje piše. A Šonjino⁵ „Nešto je cvililo“!

Nbeaški – dobro ste primjetili, ali, naručeno je – nisu dali. Makar ću preštampati – kako ste rekli – nešto napeto: Franinu i Jurinu iz „Glasa Istre“, iz vremena rata. Za druga područja imam toga.

U Rijeci se osnovalo Druš[t]vo Gorana. Preko njih došao do Crnića. Jedan cijeli broj Dometa će biti goranski – daju pare i materijal. Crnić iz Zagreba i Starčević iz Rijeke su sve to priredili. Sada uređuje u Zagrebu nekakav Stambeni list, ili nekog sličnog naslova ili sadržaja. Inače, vozio me je s Fiat 124, itd. to – radi ravnanja.

Zlatic⁶ je prihvatio recenziju za članak, kojeg sam mu poslao preko Vas. Hvala na usluzi.

Jadranski zbornik ostaje jeza. Nadam se da ide prema boljemu. Nije ništa naročito, ali u redakciji, već za ovaj svezak, VII, ja nisam. Naime, Lukić⁷ je bio otkazao, pa je [Vjekoslav] Bratulić⁸ tražio da uđem već sada, samo imenom. Nisam htio, uzeo sam materijale, pregledao ih, da za neke recenzije, redosljed radova, vrijednost u novcu za honorar itd. Rezultat – zove me na sjednicu

³ Odnosi se na profesora Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Jaroslava Šidaka (1903. – 1986.). Obojica smo slušali njegova predavanja, pred njim polagali ispite i posjećivali ga dok nije otišao u mirovinu.

⁴ Prof. dr. sc. Mirjana Strčić (1937. – 2018.), supruga Petrova, sveučilišna profesorica, povjesničarka književnosti i plodna proučavateljica kulturnih i književnih kretanja u Istri, u Rijeci i na Kvarnerskim otocima u XIX. i XX. stoljeću. Autorica je niza zapaženih knjiga, znanstvenih i stručnih radova, antologijskih izbora i novopriređenih izdanja pisaca s toga područja. – Petar Strčić suprugu spominje i u pismima od 9. prosinca 1969. i 29. srpnja 1985.

⁵ Dr. sc. Ante Šonje (1917. – 1981.), muzeolog, konzervator, kustos muzeja u Poreču.

⁶ Slavko Zlatic (1910. – 1993.), skladatelj, dirigent, glazbeni pedagog, melograf.

⁷ Berislav Lukić, riječki gimnazijski profesor, pedagog, prevoditelj i predavač na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, član uredništva *Jadranskoga zbornika*.

⁸ Vjekoslav Bratulić (1911. – 1995.), pravnik i povjesničar, od 1954. do umirovljenja 1980. direktor Akademijina Zavoda za povijesne i društvene znanosti u Rijeci.

redakcije, kad su bili i oni iz Pule, i na kraju mi kaže da ne ću biti za ovaj broj! izgleda, da mu je to morala biti poanta. Inače, prihvatio je sve moje prijedloge, izbacio radove koje sam označio itd, itd. – samo mene ne će biti. Dakle, tragedija, možete si misliti, koliko će mi slava opasti...

Rekao sam za Vaš izbor⁹ direktoru. Da će nastojati da to bude čim prije. Možda će i biti! Tko zna? Morate se naviknuti – ne znam kakav je bio način rada u Pedagoškoj u Puli, ali JAZU je stara gospa, a Instituti vjerni sinovi, koji su poprimili od nje samo negativne crte. Za Vas će dati referate direktor i Zjačić¹⁰, kao i za mene, za Zlatića treba netko tko je u njegovom rangu. – Rekao sam neka stave biljeg na Vašu molbu.

Dometi su dobili namjenska sredstava za poeziju. To je dao riječki Fond, pa su ubili dva zeca: štampali su u Dometima, a istovremeno će olovo upotrijebiti da štampaju te pjesme kao posebne zbirke, u knjižicama. Meni je lijepo – iako se ništa ne razumijem u poeziju – da u ovom našem bezveznom svijetu, i to još u Rijeci, ima ljudi – koji slažu i stihove.

Materijali za JZ¹¹ su u štampi, zaboravim. Dijelovi su već i prošli prvu korekturu.

Materijal za anketu o historiografiji predao sam za Domete. Kako mi je rečeno, razbiti će ih u dva tri broja, počev od sljedećeg.

Zašto oni iz Glasa Istre ne mirišu Mozaik?¹² Čitam danas vrlo nepovoljan osvrt na ovaj drugi broj.

Eto, toliko srdačno Vaš

P. Strčić

[P.S.] obzirom da ja moram predlagati honorare za Franinu, koliko mislite da bi se trebalo Vama platiti za izvršeni posao, a i s obzirom da Vaše lijepo prezime koristimo na naslovnoj stranici? Budite dobri pa mi bez skanjanja pišite – ako je previše ili premalo ja ću Vam pisati.

⁹ Te sam godine (1969.) prešao s Pedagoške akademije u Puli u pulsku Radnu jedinicu Akademijina Zavoda u Rijeci.

¹⁰ Mirko Zjačić (1912. – 1977.), pravnik povjesničar i paleograf, djelatnik Akademijina Zavoda u Rijeci.

¹¹ JZ, kratica za časopis *Jadranski zbornik*.

¹² *Istarski mozaik*, časopis za kulturu, književnost i društvena pitanja Istre, izlazio je u Puli 1963. – 1974., nakon toga mijenja ime u *Istra*.

Rijeka, 12. IX. 1969.

Dragi profesore,

Drago mi je da ste dobili svoj stan - ali, koliko se meni čini, niste mi bili javili adresu.

Stigao sam jutros iz Ohrida, s V Kongresa povjesničara. Bilo je dosta dosadno, jer su me ubacili u vodstvo sekcija itd., pa sam morao biti prisutan. Ja sam svoje odvergla. Malo je koga to interesiralo, jer su glavni bili – Makedonci i muslimani iz BiH. Prvi hoće da su stvorili svoju naciju vrag zna kada – valjda kada su stigli na Balkan, a drugi tvrde da su oni Muslimani, kad je već CK rekao da su nacija odnosno narod. Oko toga se sve okretalo. Platilo sam sebi sve troškove – blizu 100.000 st[arih] Din – a sada ću pokušati da „utjeram“ od nekoga ponešto ako se može.

Do 20. sam ovdje, onda idem na dan dva opet na Krk, pa sam opet ovdje do 3. X. Dakle, javite kada dolazite – na vrijeme – pa ćemo se naći. Ne morate naglašavati da očekujete od mene iskrenu „instrukciju“. Vi ste dovoljno „instruirani“, da Vam to ne treba, samo ja Vam mogu reći, što bih ja radio na Vašem mjestu, a Vi ocijenite onda tu moju obavijest kako hoćete. Ionako, većina ovih koje sam progurao u Rijeci ne sluša moja prva uputstva, pa je za njih osobno, tj. materijalno jako dobro ispalo.

Drago mi je da je dobro ispao moj Kaos u Dometima. Predao sam čitavu hrpu „najedamput“, ali nisam rekao da stave moj i Grosičin¹³ na prvo mjesto. Raspored su sami napravili. Gužva za mene počinje, nadam se da ću se moći izvući čitave kože, kao i uvijek dosada. Ukoliko bude trebalo – molit ću Vašu podršku, dakako, diskretnu, da Vam ne otpadne koje „parče“ kože.

HAR¹⁴ računa kao posebni svezak – iako nije označen brojkama – Katalog svoje izložbe. To je prilično kri[ti]čki napravljeno izdanje, tako da se čovje[k] može pozvati na tekstove u njemu.

Mislim da možete pročitati Klenov¹⁵ tekst kada hoćete, iako o tome morate pitati direktora. No, ne znam da li je još taj rukopis kod nas, jer zbog dugog čekanja, Klen je tražio i dobio odobrenje JAZU da ga povuče. Mislim, da će ga štampati kao posebno izdanje u HAR.

Svi službenici imaju pravo na popust na izdanjima JAZU. Narudžbu poprati dopis Instituta. No, čini mi se da je JAZU poskupila svoja izdanja za toliko, da

¹³ Odnosi se na profesoricu Filozofskog fakulteta u Zagrebu Mirjanu Gross (1922. – 2012.).

¹⁴ HAR, kratica za Historijski arhiv u Rijeci.

¹⁵ Danilo Klen (1910. – 1990.), pravnik, povjesničar i arhivist.

se više isplati kupiti u Antikvarijatu. I ja bih naručio čitav štos, pa ćemo zajedno. Samo moramo provjeriti kako stoji s cijenama.

Novac za HZ¹⁶ donesite kad se nađemo u Rijeci (ili ja možda dođem u Pulu?).

Lolika Đuranović¹⁷ Vas pozdravlja i zanima se za Vaš rad na udžbeniku.

Srdačan pozdrav

P. Strčić

Rijeka, 6. XI. 1969.

Dragi profesore,

Zvao me je Predragović¹⁸ zbog nekakvih stvari, i, usput, spomenuo kako misli da smo pri kraju radova!!! Nekako sam se izvukao i mislim da sam ostavio dobar utisak. Dakle, čo je?

Črnji¹⁹ se zlo pisalo, gubio je sasvim i ono malo vida što ga je imao. Bio je neko vrijeme u bolnici u Zagrebu, a sada prima injekcije u Rijeci. Ne smije, valjda, čitati i pisati, a kud ćeš gore kazne za takvog čovjeka. Malo prije sam ga vidio, upravo je bio primio injekciju (direktno u oči).

Dometi 8 i 9 su u tisku, kao i onih šest zbirki pjesama. Jurina je na superreviziji i samo još čekam akvizitera iz Istre da ga dadem okretati u štampi.

Eto, toliko. Javite mi – što ćemo s Predragovićem.

Srdačni pozdrav

Vaš

Strčić

Čas prije sam opet govorio s Predragovićem. Koliko sam ga shvatio on će 15. o. mj. poći u Zagreb s materijalima. Da li ste što skicirali? Pošaljite mi.

¹⁶ HZ, kratica za časopis *Historijski zbornik*.

¹⁷ Šarlota Đuranović (1920. – 1989.), autorica školskih udžbenika iz povijesti i urednica u Školskoj knjizi u Zagrebu.

¹⁸ Radoslav Predragović (1919. – 1991.), diplomirani pravnik i turistički djelatnik u Puli.

¹⁹ Zvane Črnja (1920. – 1991.), poznati istarski i hrvatski književnik, kulturolog i publicist.

Rijeka, 20. XI. 1969.

Dragi profesore,

Šaljem Vam po Legoviću²⁰ tri HZ-a.

U Pulu ne mogu, prvo, jer imam posla, drugo, jer nema baš mnogo povijesnih tema, treće, jer nemam novaca.

Konačno je izašla Matičina knjiga „Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri“! Trebala je još 1961. ili druge??? Debeli, veliki. Morat ću si dati potvrdu izvaditi i da mi ju dr Rošić potpiše da sam član MH, kako bih mogao uz popust dobiti, jer će sigurno biti skupa.

²⁰ Marko Legović (1922. – 2009.), ekonomist, djelatnik i neko vrijeme upravitelj Akademijina Zavoda u Rijeci.

Što se tiče plaćanja našeg velevrijednog rada – ovako:

- pitao sam dr Stjepana Frančiskovića²¹, bivšeg v. d. Ekonomskog instituta – kaže za 11 kartica pristojno je 50.000 neto.

- Legović: pristojno je 100.000 neto.

Stavite po stranici 10.000 st. Din. Ocijenite sami da li da to bude bruto ili neto.

Posao je Vaš u cjelini. Rekao sam da ćete mi platiti jednom ručak ili slično zato što iznad toga stoji i moje ime. Pa ja nisam ništa u tome radio, zašto da baš Vas „pljačkam“.

Mislim da ću predložiti oko 50.000 st. Din. za Vaš posao u Franini i Jurini. Ukoliko bude više oglasa – predložiti ću više. Da li je to malo ili puno u odnosu na vrijeme što ste izgubili? Ako računate sat po 4.000 st. Din., da li ste potrošili na to 12 sati? Da, Frančisković mi je rekao da se najbolje može računati po satu, neka – ako mogu izračunati koliko sam potrošio – staviti 4-5.000 st. Din. po satu za ona[j] rad.

Pročitao sam u Bakarskim zvonima, poslao mi je Milanović.²² Zanimljivo, samo bi sada trebalo čuti verziju npr. Stangera²³ i Mihovilovića.²⁴ Bavim se idejom da im pošaljem po jedan primjerak. Da li je još koji živ?²⁵

Od Jazu još nisam naručio, poslat ću ovih dana. Čekao sam da mi stignu neke pare, jer ja ću naručiti gotovo sve iz povijesti, a to na desetke knjiga i zbornika.

Nadam se da ste riješili pitanje para za prvi zbornik o Mirkoviću.²⁶ Kako ćete s parama za ovaj drugi Zbornik?

Srdačni pozdrav

Vaš

Strčić

²¹ Stjepan Frančisković (1901. – 1979.), šumarski stručnjak i znanstvenik; pred kraj radnoga vijeka radio je kao znanstveni savjetnik u Ekonomskom institutu u Rijeci.

²² Božo Milanović (1890. – 1980.), zaslužni hrvatski svećenik, autor djela iz filozofije i povijesti, publicist, nakladnik i politički djelatnik.

²³ Uliks Stanger (1882. – 1973.), političar i pravnik; bio je prvi direktor Jadranskoga instituta u Sušaku.

²⁴ Ive Mihovilović (1905. – 1988.), hrvatski novinar, publicist, urednik, pjesnik.

²⁵ Odnosi se na Stangera. Tada je bio živ, iako u podmakloj dobi od 87 godina. Stanger je umro u Opatiji, 16. listopada 1973.

²⁶ Odnosi se na ediciju *Susreti na dragom kamenu* u kojoj su se objavljivali radovi sa znanstvenih skupova posvećenih Miji Mirkoviću / Mati Baloti. Zbornike (knjiga 1 i knjiga 2) koji se spominju u pismu priredio je Miroslav Bertoša.

Rijeka, 6. XII. 1969.

Dragi profesore,

Dakle, puni para, jel'da? Ponudite se i za drugu godinu!! Inače, pretvorite taj isti tekst u malo ljudskiji, ja ću ga dopuniti, moja žena će reći da ništa ne valja, pa će dopuniti, pa ćemo ubaciti u „Domete“ – ako bude Črnja htio.

Valjda ste dobili Domete s Vašim člankom?²⁷

Drago mi je da se Rojnić²⁸ mene sjeća. A kako i ne bi kraj onih silnih vinjaka i terana!!! Na mrtvo smo se svadili oko svega, još smo vikali jedan drugome kroz prozor autobusa, jer me je pratio, pa ga je Štefan Mlakar²⁹ potezao za rukav, da ne padne pod auto. Da, sjećam se da sam mu kroz autobus vikao, da je Bastian ipak Bastian, a ne Baštijan.³⁰ Svidjelo mu se da s nekim mlađim može o temama govoriti kako hoće, a da ga ne klopi po glavi.

Vaš prijedlog o najširem značenju i sadržaju „Susreta“³¹ je dobar. Jer, inače će se jedna grupa ljudi ispucati, a drugu nećete moći dobiti. Ovako će rijeka teći. Honorar je dobar! Ja sam za Krčki predvidio najviše 70.000 st. Din, ali UO može i to povećati u izuzetnim slučajevima.

Ako i kad dobijem poziv – razmišljat ću o temi i svom učešću na „Susretima“. Dotle – spavam. Ali, ipak hvala na podsjećanju.

Što kažete na „Kesten-pire Miloša Žanka“ od Igora Mandića? Sumrak. Ne znam, što se Vama čini, ali mislim da je taj Mandić jedini u nas polemičar. Pa, tko se usudi što napisati otvoreno, kako treba?³²

²⁷ Usp. Miroslav Bertoša, „Varijacije na temu: historiographia histriensis croatica“, *Dometi*, br. 10, Rijeka 1969., str. 70–74.

²⁸ Matko Rojnić (1908. – 1981.), hrvatski knjižničar i publicist, dugogodišnji ravnatelj Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu.

²⁹ Štefan Mlakar (1913. – 2001.), arheolog slovenskog podrijetla. Od 1949. kustos u Arheološkom muzeju Istre u Puli.

³⁰ Usp. Petar Strčić, „Mate Bastian: istarski preporoditelj, političar i pjesnik“, *Istarski mozaik*, br. 6, Pula 1967., str. 353–365. Stariji naraštaj istarskih intelektualaca, priviknut na pohrvačenu inačicu *Baštijan*, odbijao je prihvatiti Strčićevu inovaciju. Otud i ova polemična prepirka s Matkom Rojnićem.

³¹ Odnosi se na znanstveni skup *Susreti na dragom kamenu* posvećen književniku i ekonomistu Miji Mirkoviću / Mati Baloti.

³² Polemični tekst *Kesten-pire Miloša Žanka* Igor Mandić objavio je u kolumni *Notes*, koja je izlazila u tadašnjem najčitanijem tjedniku, *Vjesniku u srijedu*. Taj tekst predstavlja snažno svjedočanstvo o suprotstavljanju uglednoga hrvatskog intelektualca režimskom jugounitarističkom ideologu i oštrom protivniku Hrvatskog proljeća Milošu Žanku (1915. – 2000.).

Kako Istarski?³³ Budite dobri, pa provjerite je li što od mojeg u štampi, radi izvještaja će mi trebati. JZ je na reviziji, a Vjesnik u korekturi. 11-i broj Dometa je u tisku-gotov, a 12 ide drugi tjedan u prelom! Dakle, tri broja u mjesec dana, a u 3 mjeseca nisu bili u stanju! Veže ih ona obaveza iz Zagreba i nagrađivanje redovitosti. Franina je u uvezu.

Pozdrav

Strčić

Rijeka, 16. XII. 1969.

Dragi profesore,

Iako ste „obrasce“ imali pred sobom, ipak ste ispustili rubriku „Ostali rad“. To je uobičajeno dosad kod nas, pa pošaljite i tu „zbirku“ svojih zasluga, urednik, članstvo i sl.

19.-og neće biti sastanak, već – 29. Tako je zaželio presvijetli Ferdinand de Senj.

Nisam protiv protesta (Žanko), ali sam protiv gluposti i besmislenog teksta koji smo mi dobili (ne znam da li ste ga pročitali?). To je ustvari referendum, koji su zamislili iz Središnjice, a referendum se traži kada je već sve propalo. A što je sada propalo? Jedan čovjek je nešto napisao, a to što je napisao već je „Vjesnik“ nazvao „Besmislicama“ i VUS „Kesten-pire“, i to, čak, u naslovima. Prema tome, što tu ima 100 i više godišnja MH da traži? Može samo u desetak redaka da kaže da je to besmislica i kesten pire, ili neka nađu neki drugi izraz, ali tražit masovno potpisivanje – pa to je glupo. A tekst! „Povratak na monstr-procese“, na „masovne političke progone“ i sl.! Riječ masovan znači masovan, a ja ne znam nikakvih masovnih političkih progona kod nas! A ostali izrazi! Ovdje kod nas sam kao tajnik odbio da to podržim i uspio natjerati ove moje da jave u Zagreb neka mijenjaju tekst u nešto normalno, a ne da bude na nivou Žanka. Može se dostojanstveno protestirati, ako se želi, a ne vulgarno odgovarati na vulgarnosti. I to samo u ime MH, a ne povezivati sa svom inteligencijom i sl. – Zagreb je povukao tekst od nas i više se ne javljaju.

³³ Odnosi se na časopis *Istarski mozaik*.

JZ³⁴ ide polako ali sigurno. Ove godine je preuzeo Antić³⁵ sve u ruke, jer - drugdje više nema oduška. Od svuda su ga izjurili, to mu je posljednji bastion. No, dobro će i zaraditi, dakako! Za JZ dobit ćete honorare – izglasali smo da se isplaćuje od ovog sveska u netto-iznosima!

Dometi će likvidirati račune krajem ove godine, pa ćete i od toga dobiti. Danas idu autorski za Kalendar, a danas (upravo sada) idem da mi potpišu prijedlog uredničkih honorara. Dakle, sve bi morali dobiti ove godine!

Nisam bio na žirou odavno, nadam se da se dosta skupilo. Bit će i od Zavoda, pa kada dođete ovamo 29. – predajem Vam cijelu svotu, a Vi, kao čif, dat ćete mi – akvizitersku proviziju!!!

Nemojte se šaliti! Molim Vas lijepo, uredite elaborat za objavljivanje. Uostalom, donesite mi moj primjerak teksta! Da vidim bar što sam „napisao“.

Niste mi javili da li su oni moji „Počeci...“ u tisku ili nisu ili će već izaći do kraja godine?

Pozdrav

Strčić

Rijeka, 4. IV. 1970.

Dragi Bertoša,

Bio sam u Zagrebu i kod naših na faksu. Možete misliti kako je stari Jaroslav³⁶ uzrujan. Čitali ste u Vjesniku njegov odgovor PHD. Mislim i rekao sam i kao i staromu da nije dobro napisao. Malo se uzrujao, ali – što je točno – rekao je da on drukčije ne zna napisati. Naime, onaj njegov tekst je dobar za HZ ali ne i za novine.

Budući da sam sebe našao među „sluganima“ koje Kulundžić³⁷ spominje, i budući da smatram da posao koji i ja i Vi obavljamo vršimo dobro, a pogotovo

³⁴ JZ, kratica za časopis *Jadranski zbornik*.

³⁵ Vinko Antić (1905. – 1993.), književni povjesničar, profesor i publicist.

³⁶ Profesor Jaroslav Šidak.

³⁷ Zvonimir Kulundžić (1911. – 1994.), publicist, književnik, bibliolog, polemičar. Strčićeva se primjedba odnosi na Kulundžićevu knjigu *Tragedija hrvatske historiografije* (Zagreb 1970.) u kojoj je na neprimjeren način napao profesora Jaroslava Šidaka i hrvatske povjesničare koji su u posebnoj izjavi osudili njegov istup.

način na koji ga obavljamo, to ću se osvrnuti na tu njegovu knjigu, ali ne u ozbiljnom tonu. Da li mislite da biste mogli što napisati u Mozaiku?

Srdačni pozdrav

Vaš

Strčić

Rijeka, 15. IV. 1970.

Dragi Bertosa,

Izgleda da ipak imam više minuta vremena od Vas pa Vam odmah odgovaram. No, samo se Vi na vrijeme čuvajte od svih napora. Ja postajem već starac, po svemu sudeći.

1. Zlatiću sam bio rekao da sam Vam kupio „Istru“ Epohinu. Platilo sam je 14.000 st. Din, dakle, 2.000 više nego moju vlastitu. Mrtvo hladno bih Vas bio prevario za 2.000 da nisam unaprijed rekao da to nije za mene, već za kolegu iz Pule. A u MH³⁸ antikvarijatu bilo je nekoliko po - 8.000 Din.!!! Samo ne znam da li su bile neke falinge u njima ili tako, bez veze. Knjiga je kod mene, pa kad budete došli ćete ju uzeti. Stoji na mojem stolu u Institutu, pa ako mene ne bude slobodno tražite ključ i uzmite ju. Novac ćete mi već dati, nije žurbe.
2. Molim Vas, pišite o parama za JZ našem direktoru. Jer mi smo u krajnje neljubaznim odnosima i on apriori sve što mu kažem glatko odbija ili izvrne. Ne znam da li Vam je poznato s Barbalićem.³⁹ Rijeka je voljna dati 50% njegove plaće, ako bi ga mi uzeli. Možda bi dali i više. Dakle treba stvoriti još oko 20-30%, što, mislim, ako bi naša Andrićka⁴⁰ zahtjevala i Haramija⁴¹ odozgo, Pula, Opatija i sl. ne bi smjele odbiti. A i JAZU – koliko god mi je rekao Ilić da nema

³⁸ MH, kratica za Maticu hrvatsku.

³⁹ Odnosi se na Radojicu Frana Barbalića (1914. – 1994.), pisca i povjesničara pomorstva.

⁴⁰ Neda Andrić (1927. – 2010.), političarka, sveučilišna profesorica, gradonačelnica Rijeke i osnivaateljica nekoliko riječkih fakultetskih ustanova.

⁴¹ Dragutin Haramija (1923. – 2012.), političar, gradonačelnik Rijeke, predsjednik Vlade Socijalističke Republike Hrvatske u doba Hrvatskog proljeća.

para – sigurno bi stvorilo nekoliko % za višeg naučnog suradnika, koji im pada s neba. Ali – naš direktor mrtav hladan. Budući da ne saziva naučno vijeće, na upravni odbor nije stavio tu tačku, ja sam stavio na radnu zajednicu kao predsjednik. Dakako, prešlo se na glasanje, jer je on bio protiv toga, a podržao ga je i Legović, koji u zadnje vrijeme ide na mene – bez veze. I tako smo skinuli s dnevnog reda, jer da sam formalno morao iznijeti prijedlog redovitim putovima itd, a to što sam nekoliko puta usmeno govorio direktoru – to ne znači ništa. Treba valjda pismeno s biljezima! A sjednica riječkog Fonda je na pragu! - Napišite mu kao vijest koju on vjerojatno još ne zna da JZ nije dobio odnosno interesirajte se kako stoji s JZ. Inače, neke sažetke tek su jučer nosili na prijevod! Sve su svalili na tehničkog urednika, koji je otišao iz Tipografa u Riječku tiskaru – a predložio sam ga ja za tehničkog! Inače, stvar vodi Antić, pa kao sve što se dotakao tako se i ovaj JZ pretvorio u zlato za njega, ali iz štampe ne izlazi.

3. Klenov Vjesnik i njegova Fratrija⁴² je izašla. Požurio je s desetak primjeraka, jer moj Krčki zbornik je vani 30. o. mj. A dao sam ga u tisak prošli mjesec!
4. Zašto imate toliko gnjavaže s Vašim zbornikom - Mirković? Zar su referati loši, pa ih prenapravljate ili što je?
5. Dvobroj 1-2 Dometi su vani, a 3-4 će biti do kraja ovog mjeseca.
6. Mi smo povećali za 15% plaće. Ne znam da li to kvači i Vas dvojicu u Puli. Mislim da jeste, pa ćete dobiti, ali nisam siguran. I za bivšu valjda, K 15 se nešto daje.
7. Direktor je pitao za Probleme,⁴³ ali nitko ne haje. Čini se da on ima neku gotovu stvar, kada pita. Nitko mu nije ni odgovorio na RZ kada je pitao. Ni ja se ne žurim.
8. Čim sam čuo za Kulundžićevu brošuru, odmah sam javio našima na fakultet neka ne reagiraju, jer i ja mislim da to spada u medicinu, a ne u povijest. Međutim, bio sam u Zgb i vidio sam situaciju, a oni su mi dosta toga ispričali. Radi se o ovome: da li pisati kako mi pišemo, ili pisati povijesne pripovijetke. Dio

⁴² Danilo Klen, *Fratrija. Feud opatije sv. Mihovila nad Limom u Istri i njegova sela (XI–XVIII. st.)*, Rijeka 1969.

⁴³ Odnosi se na časopis Zavoda *Problemi sjevernog Jadrana*.

naše „inteligencije“ i inteligencije smatra da trebaju povjesničari-zanatlije tj. mi pisati kao publicisti, tj. kao pred sto let. Radi se i [o] parama koje se dodjeljuju preko savjeta, Fondova i sl. Zato i Kulundžić onoliko puta spominje Savjet, Marinića i sl. Zbog toga sam promijenio mišljenje, jer treba da se više ljudi čuje. Dosada su se javili uglavnom pogođeni – PDH,⁴⁴ Staroslavenski,⁴⁵ Šidak, Klaićka⁴⁶, Hamm⁴⁷, dao je i VUS⁴⁸ na 2 strane svoj komentar koji ide u prilog nama, iako nisu baš jako otvoreno napisali. Napisao sam za Domete, za slijedeći dvobroj, i sada ga ima Jeličić na čitanju; naime, Črnja bi htio neku ozbiljnu ocjenu, a ja mu dokazujem da to nezaslužuje, već samo da se čovjek naruga i dâ na znanje onima koji prate Domete, da i ovdje u Rijeci ima ljudi, koji podržavaju Šidaka i ostale, a ne da spade sve na njih. Jer ako budu svi šutili, još će stvarno svi pomisliti – pa vidite ni[t]ko ih ne podržava, stvarno bez veze rade. Eto, za to sam mislio da treba reagirati. Vi imate više duha nego ja, pa napravite nešto zgodno; jer i Vi ste, prema Kulundžiću, naopačke odgojeni i minorizirate povijest Hrvata u Istri, jer nastojite pisati onako kako je bilo, a ne onako kako se nekomu prohtije. Osim toga, smatram da stari Šidak i zaslužuje, pred penzijom je, a samo koliko se nagnjavio npr. s Vasom⁴⁹ zbog na vlas istih stvari.

Malo sam otegnuo, ali nađite koju minutu ipak da pročitate.

Srdačni pozdrav

Vaš

Petar Strčić

⁴⁴ PDH, kratica za *Povijesno društvo Hrvatske*.

⁴⁵ Staroslavenski institut u Zagrebu.

⁴⁶ Odnosi se na sveučilišnu profesoricu Nadu Klaić.

⁴⁷ Odnosi se na sveučilišnoga profesora Josipa Hamma.

⁴⁸ VUS, kratica za tjednik *Vjesnik u srijedu*. Kratica se koristila i u razgovornom jeziku: *jesi li čitao novi broj VUS-a?*

⁴⁹ Odnosi se na Vasu Bogdanova (1902. – 1967.), profesora povijesti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Rijeka, 1. VI. 1970.

Dragi Bertoša,

Hvala na informaciji o Karabaiću.⁵⁰ Pokušat ću njegovu ostavštinu negdje naći, iako ne vjerujem da se nešto sačuvalo.

O demokratskom radu u SI⁵¹ drugom prilikom; što se tiče Legovića – nije dobio potreban broj glasova, pa su tjerali našu daktilografinju 3 dana poslije izbora da dovede čistačicu i – naknadno je glasala. Vole ljudi da se igraju. Čestitku mu, dakle, još ne mogu isporučiti. Inače, on je, čini mi se, prvi put sada glasao i zainteresiran za nekakve funkcije samoupravljačke. Do sada nikada nije ni dolazio na sastanke, itd. Čak ima u jednom zapisniku da „nema vremena“ za takve stvari, što je, dakako, točno, tj. da se gubi vrijeme, samo ne znam u što ga on troši kada rezultata nema?

Žao mi je da su vas tupili – što ste radili na toj vježbi? Ja imam jedan plan; pokušat ću da izbjegnem na „kulturni“ način te gužve, da služim pošteno tu stvar ali da ne izađem iz našeg „ceha“.

Jaroslava ću vidjeti drugi tjedan. U srijedu putujem u Bgd kao neki sindikalni tata ovdje u Rijeci, zatim ću tamo malo raditi u arhivu i sl., a onda ću se zadržati par dana u Zgbu. Mislim da je to bio vrlo težak udar za starca, jer dosadašnje svađe uvijek su ostajale u uskom krugu. Sada je izložen masi, a nije se znao snaći. Upozorio sam ga da se tako ne „prometuje“ s „radnom masom“, pa je u članku u VUS-u malo drukčije pisao, ali nije izbjegao – pored sve pažnje koju je uložio da ga se ne uhvati – neke kvake koje je mogao izbjeći. Javili su mi da je Kulundžić tiskao i drugu stvar⁵², dopunjeni odgovor svima itd. Nas, potpisnike posebno ljubi kao slugane i sl. Jaroslava, jer o njemu ovisimo kao post-diplomci, doktorandi i sl.

Za Krčki zbornik nemojte pretjerivati, znam kakav je. Uspio je onako kako sam ga i zamislio. Samo računao sam Danom Republike kada mora izaći! Ali „odgovorni“ drugovi su me „zamolili“ da skratim postupak, pa sam lijepo skratio kako su htjeli, ali na uštrb korekture i lekture. Ima dosta grešaka, nisu bitne, već obične, ali ima i sasvim glupih. Jedna od grešaka su korice, ne nacrt, nego sitotisak, koji je potpuno neprikladan za knjigu, osim ako se korice ne lakiraju. Tu sam nasjeo

⁵⁰ Antun Karabaić (1832. – 1906.), katolički svećenik i kulturni djelatnik sa službom u Trstu. Bio je prvi urednik preporodnog lista *Naša sloga* (1870. – 1881.).

⁵¹ SI, kratica za *Sjeveroadrijski institut* u Rijeci.

⁵² Usp. Zvonimir Kulundžić, *Tragedija hrvatske historiografije. O fasifikatorima, birokratima, negatorima itd...itd...hrvatske povijesti*. Drugo, popravljeno i prošireno izdanje, Zagreb 1970. Nezavisno autorsko izdanje.

autoru, no, drugih tisuću komada dobit će omotak od celofana (kao prezervativ). Glavno da je čitljiv i za „narod“ i za „visoku inteligenciju“. Pretplatnika je bilo do 20. V, do kada je cijena bila 2.000 st. Din., blizu 500, a stižu pretplate i dalje (po 4.000 st. Din.). Stotinjak komada su kupila poduzeća i knjižare, 500 komada Općina, tako da se može dogoditi i da ću morati još dotiskavati, jer USA i druge bodule nisam, računao, a, čini se, da se i oni počinju javljati.

Ovi moji u Rijeci proglasili su Krčki krivcem što Jadranski nije izašao, jer da sam takav i onakav i sl. i uspio se ubaciti. No, činjenica je da se KZ tiskao u Zagrebu, u Puli uvezao, a u Tipografu ga je slagao momak, koji nema veze s JZ.

Inače veliki štos: pao sam u nesvijest kada sam vidio da naši prijedlozi nisu poslani u Zagreb! Čak se nije mogao pronaći vaš prijedlog pa su ga našli tek danas, kada je stigla naknadno vaša kopija. Pitao sam razlog svemu tome Bratulića: da se drugi nisu javili, da su to sitne stvari, da treba nešto „veliko“ i sl. Možete misliti kako sam postao hladan: mene (nisam govorio u vaše ime) se ne tiču „drugi“ tj. on i Zjačić, ja već radim i naručio sam prepise (koštat će me oko 200.000 st. Din.), ako ti drugi nisu u stanju da savladaju posao koji preuzimaju ne moraju, ali neka ne sprečavaju rad mene, ako je sitna stvar može se uklopiti u drugi projekt itd. Kako mene neće biti osam dana, to će još stajati. Morat ću vaš i moj tekst uklopiti u nešto, ne znam još što. Vas molim pišite neposredno Bratuliću i začudite se što nije to već poslato i kako se to moglo izgubiti i sl. On je isto 8 dana u Zagbu, pa neka ga pismo čeka. Bojim se da nećemo dobiti ništa jer smo zakasnili. Da je bilo poslato na vrijeme dobili bismo, jer sam razgovarao s „odgovornima“ u Zgbu. Isto tako, poslao je u Krk kompletni program i više se ne interesira za tu stvar, iako sam mu jasno prenio riječi predsjednika krčkog fonda da finansiraju konkretne stvari i da ne misli nama doći na noge već trebamo mi k njemu, ako želimo raditi i biti plaćeni. Mislim da ću slijedeći tjedan tražiti da se sazove Naučno vijeće i da se rasprave te dvije stvari. Koga boga onda plaćamo i direktora i tajnika ako se ne brinu čak ni za novac?

Renaul 8: za sada ide na sva četiri kotača, a kažu da će i dalje ići, osim ako ga sam slupam. Sada počinje i moja žena voziti, pa će biti brzo gotov. Pišite direktno na Litostroj, ili ako idete u Zgb, zaustavite se u Ljubljani. Mislim da se mora preko ovog riječkog servisa ali nisam siguran. Ako imate para vani, mnogo vam je jeftinije.

Srdačno,

Strčić

Rijeka, 18. IX. 1970.

Dragi Bertoša,

Odmah sam provjerio za Vjesnik HAR 1 i utvrdio sam da mi ga na mjestu – nema! Isto, fali mi i duplikat Jadranskog br. 1! I njega se teško nađe. Sada: ili sam ih zametnuo, što ne vjerujem, jer sam prošli tjedan zbog male (počela je u školu ići) sve stelaže s knjigama prebacivao s jedne strane sobe na drugu, ali ipak postoji vjerojatnost, ili mi ih je jednostavno netko dignuo, što može biti. Ali to mora biti netko od poznatih! Nazdravlje.

Čuo sam poruku od Jelića⁵³ – da li biste se mogli što angažirati za njega, tj. za Časopis za suvremenu povijest. Ako želite - izvolite. No, ako želite moje privatno mišljenje: bavite se s onime s čime ste dobro počeli, tj. 15.-19. st. Jer, ako budete i dalje preuzimali Labinštine i sl. – onda ću Vas za nekoliko godina, kada postanete mr. ili dr. predložiti za našega direktora, s obzirom da ćete postati prepun znanja iz svih razdoblja povijesti Istre.

Trebao bih Ujčićevu „Pulu“.⁵⁴ Budite dobri, pa mi ju negdje kupite i kada se slijedeći put vidimo – donesite mi.

Srdačni pozdravi,

P. Strčić

Rijeka, 30. IX. 1970.

Dragi Bertoša,

Primio sam Vaše pismo i knjigu. Lijepo zahvaljujem i ostajem dužnik.

Niti jednu od tri knjige, koje ste trebali, naš Institut nema.

Pazinski memorijal je bio zaista spektakularan. Čak sam i mitingovao, daka-ko, prvi i zadnji put u životu. Naime, pridobio me je Črnja ovako: „oni“ u Pazinu zaključili su da iza Cesarića (općenito), Mandića (o Našoj Slogi), Milanovića (o Dobrili) govorim i ja o Laginji na mitingu na trgu, prije otkrivanja spomenika Dobrili i Laginji. Ja sam glatko odbio, iako je Črnja rekao da je to „nemoguće“, da je to „čast (!!!)“, itd. Onda sam pitao što ću ja za to dobiti. Odgovorio je: gulaš,

⁵³ Ivan Jelić (1933. – 1992.), povjesničar.

⁵⁴ Vitomir Ujčić (1910. – 1999.), publicist, nekadašnji direktor *Naučne biblioteke* u Puli.

da su se drugi i za manje od gulaša prodavali. Tada sam pristao, jer što mu možete odgovoriti. – Inače taj memorijal je prvo savjetovanje – a na dosta sam ih bio – koji je štimao i vremenski i s drugim na dlaku. Samo diskusija – javili su se ne starci već prastarci, a Mandić⁵⁵ je to tolerirao i tako je propala pripremana zaista zanimljiva razmjena mišljenja.

G. Radossi⁵⁶ me predstavlja drugima kao: „Ovo Vam je jedan od naprednih Hrvata! I odmah mi ponudio 15-dnevnu šetnju po Italiji na njihov (čini se na račun onih iz Italije) trošak! Što kažete? Da bi htjeli onaj moj „Kaos“ pretiskati kod sebe.

Vidim da se totalno buržoazirate, jer ja imam samo bocu na plin, a nemam ne samo garažu već ni vrata. Osim toga, auto sam slupao pred mjesec dana na Cresu i tek danas – ako bude – moći ću ga podignuti.

Mozaik s Maksimovićkom – valjda je br. 3?⁵⁷ – još nisam primio.

S Fabriom⁵⁸ sam dobar, ali sam odmah rekao da mu ne vrijedi posao. No, on drukčije ne zna. Trebao bi da bude jednostavno proširena i bolja kulturna rubrika kakvog lista. No, čini se da je drugima čitak, jer su ovaj broj tiskali u 4.000 primjeraka! Samo, dokle?

Molim Vas javite mi odmah na što ste se vi obavezali za Krčki zbornik? Nisam zabilježio, a moram u Krk na obradu drugova radi para.

Srdačno,

Strčić

Rijeka, 3. IX. 1971.

Dragi Bertosa,

Zaista mi je žao što Vam se tako nešto dogodilo. Ali to je tako kad se jedan profa bavi kurentnim poslovima kao što su zidarski. Mislite li sasvim preći u tu profesiju? Čujem da se jako dobro plaća, barem sudeći prema ovima koji rade mojim rođacima. No, moj žal Vam ne će puno pomoći.

⁵⁵ Oleg Mandić (1906. – 1979.), pravni povjesničar, sociolog i javni djelatnik.

⁵⁶ Giovanni Radossi (1936.), profesor, lingvist, istraživač istarskih povijesnih tema, dugogodišnji direktor *Centra za povijesna istraživanja u Rovinju / Centro di Ricerche Storiche di Rovigno*.

⁵⁷ Odnosi se na tekst srpske pjesnikinje Desanke Maksimović, „Poznanstvo s Pulom“, *Istarski mozaik*, br. 3–4, Pula 1970., str. 5–8.

⁵⁸ Odnosi se na poznatog književnika Nedjeljka Fabrija (1937. – 2018.) i časopis *Kamov*, koji je pod njegovim uredništvom izlazio u Rijeci 1970. – 1971.

U času slabosti sam Vam napisao onu razglednicu. No, na moj bistri upit, Vi mi niste sve precizno odgovorili. Odnosno, koliko stranica imate na raspolaganju? Mislim autorskih kartica?

Nije problem urediti jedan broj i po kriterijima. Vidim da IM ima i para. Možete li nekako i mene ugurati u tu raspodjelu, mislim kao „stručnog savjetnika“, „izvanrednog urednika“, ili tako nešto? Ako se može – bilo bi mi baš zgodno.

Inače, razmislih malo, za jedan broj već bih imao. I to dobre materijale.

Povijest

Prvi hrvatski tabor u Istri

Tko je to: Petar Stanković, P[ietro] S[tancovi]c, S[tnko]wik (čitali ste prvu verziju)

Kastavština i radnički pokret između dva rata

Gospodarsko-socijološki problemi Kastavštine u 19. st.

Itd. I uz to – vrlo „visoko“ kotirajuća imena.

Iz književnosti – pisma Cara Emina s drugima. Prikaza isto dovoljno.

Pjesmice pokupite od svojih pjevajućih kolega oko sebe.

Pavletića ni živog ni mrtvog. Morat ću izdat potjernicu za njim i zbog drugih stvari.

Jaroslav je traži da mu pošaljete odmah.

Javite se odmah.

Srdačno Vaš,

Strčić

24. V. 1972., Rijeka

Dragi Bertoša,

Legović priprema nacrt novog pravilnika o parama, a Vjera⁵⁹ i ja smo članovi komisije – kako i sami znate. Nekako istodobno je palo na pamet i Legoviću i meni da bi možda bilo zgodno da nas trojica asistenata „avanziramo“ u neko od viših stručnih zvanja. Naime, svi tri imamo uvjeta – po mišljenju nas dvojice –

⁵⁹ Vjera Batagelj (1923. – 1986.), knjižničarka Akademijina Zavoda u Rijeci.

da pređemo u zvanje višeg stručnog suradnika; ovo je zvanje između asistenta i naučnog suradnika. Za zvanje naučnog suradnika – kako Vam je poznato – potrebno je dr. Do toga ćemo se malo više pomučiti.

Prigovor direktorov će biti da s time što prelazimo u STRUČNA zvanja „degradiramo“ sami sebe, jer prestajemo biti „ZNANSTVENICI“... I da će možda, kasnije, biti teži postupak ako budemo željeli prijeći u naučna zvanja. No, pošto smo mi u samoupravnom društvu i želimo uvijek korist radnom čovjeku, ne vidim razloga – ako bude uvjeta – da netko ne pređe u naučno zvanje kada zato stekne uvjete.

U razgovoru s Legovićem nekako smo ocijenili da bih ja s obzirom na moju ekspres produkciju možda imam uvjete i za stručnog savjetnika? Ove godine će mi izaći još dvije knjige (1 građa i 1 raspravna) i nekoliko separata.... Što Vi mislite o tome, mislim, o meni posebno? I što mislite općenito o svemu tome? Ponavljam, glavni će prigovor biti da prelazimo u stručna zvanja, ugled, kako ćemo kasnije u naučna, itd. No, s obzirom na obzire – to mene lično, a i Legovića najmanje boli. Moj stan je star ove godine 40 godina, a mama nikad nije imala para da ga popravlja. Sada se počeo formalno i stvarno – raspadati. I u istoj sam novčanoj gužvi kao i Vi svojedobno, pa mi svaka para treba. Kažu mi da samo popravak prozora će koštati oko MILIJUN!!

Šaljemo Vam i Legovićev nacrt novog Pravilnika. Možete ga slobodno križati itd, ali ga svakako što skorije vratite s primjedbama.

Srdačno,

Strčić

Zagreb, 29. VII. 1985.

Dragi Bertoša,

Primio sam Vašu pošiljku i - mnogo hvala. Žalosno je, kako i sami kažete, ali tako je: ne znam čemu služe ovakve i slične recenzije koje stalno pišemo. Glavno da birokracija skuplja papir...

Drago mi je da ste mrdnuli iz one svoje knjigo-konobe. Kada Vas ništa nije moglo dotaknuti – osim po koji put Italija – onda je dobro da Vas odvlači NAUKA u vidu postdiplomskog. Ipak, nije to mala stvar da putujete čak u Zadar.

Vjerojatno ćete moći za nekoliko godina na Cres i Lošinj i preko Krka. Izgleda da se to ozbiljno priprema.⁶⁰ No, dakako, Krk je već i sada sve manje otok, a kako će tek tada biti, kada se promet na te otoke sruči preko Krka! A još planiraju i brži prevoz za Rab.

Dobrilin zbornik⁶¹ – rečeno mi je – na putu je prema Vama. Toliko o tome znam. Grafički je ispalo vrlo lijepo.

Mirjana je pomogla jer ste Vi i supruga molili, ali ako taj kandidat ne bi ništa znao, onda, jasno, ne bi ništa ni bilo. Intervencija imam i ja, na sve strane, svake školske godine. Mislim da je prirodna selekcija u naše dane ipak bila bolja. Čini mi se da je nas bilo u 5. Razredu gimnazije jedno 4-5 paralelnih razreda. Do mature nas je došlo svega dva, a na samoj maturi, mislim, palo 5 i bilo jedno 15 popravaka. Gdje je to danas moguće?

Da, imenovali su Vas i Klena za članove, a Janjatoviću⁶² za predsjednika. Vidjet ćete kako ćete isplivati. Hvala još jednom i pozdrav

Strčić

Zagreb, 20. 8. 1985.

Dragi dottore,

Ne znam da li ste doma ili tko zna gdje? Iz Pazina me upaničeno zovu da niste odgovorili na poziv za Memorijal: „Istarska historiografija 1945-1985 o razdoblju od doseljenja Slavena do kraja 18. stoljeća“, ili tako nešto. Čini mi se da smo se nas dvojica dogovorili za tako nešto. Ili Jugoslavenska historiografija 1945-85. o ..... – svejedno, malo drukčije. Javite im se, već je vrijeme da se pojavite i na nekom lokalnom terenu, a ne da samo gostujete po zadrovima i italijama...

Srdačan pozdrav Vaš

P. Strčić

⁶⁰ Trajektna linija Valbiska – Merag otvorena je četiri godine kasnije, 1989.

⁶¹ Zbornik *Istarski preporoditelj Juraj Dobrila 1812-1882*, tiskan je u Pazinu, u veljači 1985. Petar Strčić bio je član Uredničkog odbora i odgovorni urednik zbornika. Za ono vrijeme zbornik je doista bio grafički avangardno oblikovan.

⁶² Bosiljka Janjatović (1936. – 2006.), povjesničarka, proučavala je XX. stoljeće, između ostalog i Rijeke i Hrvatskog primorja.

Miroslav Bertoša

The Trouble is Starting, Hopefully I'll Escape with a Whole Skin
A Selection of Letters by Petar Strčić from Rijeka (1969–1972) and Zagreb (1985)

Summary

The published letters I received from Petar Strčić (1936–2019) in the years when he was assistant at the North Adriatic Institute of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts in Rijeka form a part of a comprehensive correspondence, which unfortunately, I have not kept. The letters written in the period between 1969 and 1972 refer to his work at the North Adriatic Institute (though the Institute had changed its name in this period), whilst two letters sent in 1985 belong to the period of his activity in Zagreb. The letters are presented in the original form, without any corrections of spelling errors or grammatical mistakes. Strčić wrote these letters in haste, in order for the addressee to receive the news as soon as possible.

Keywords: *Petar Strčić; North Adriatic Institute of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts; letters (1969–1972; 1985); employees.*